

De llibre

La declaració dels conflictes d'interès: una eina útil per a lectors, autors, revisors i directores de revistes biomèdiques

Marušić A, Marcovitch H, coord. *Competing interests in biomedical publications. Main guidelines and selected articles*. Esteve Foundation Notebooks. No. 24. Barcelona: Esteve Foundation; 2012. ISBN: 978-84-938163-1-8. 160 pàg.

Comentari d'Elisabet Serés i Fèlix Bosch

Fundació Dr. Antoni Esteve. Barcelona.

Les publicacions constitueixen una baula indispensable en la complexa cadena de la comunicació científica. Per aquest motiu és important conèixer tot el que envolta el món de les publicacions científiques i és recomanable treballar perquè les interaccions entre els diferents protagonistes esdevinguin de la manera més adequada. És per tots conegut que, a vegades, en aquest marc de les publicacions i el procés editorial es poden produir disfuncions que alteren en major o menor mesura la qualitat dels articles i que poden generar altres repercussions en resposta a determinats interessos d'alguns dels actors. Malauradament, cada any afloren nous casos de frau o mala conducta que malmeten la integritat de la comunitat científica. El frau científic, com la falsificació o la fabricació de dades, és un dels exemples més greus de mala conducta. D'altra banda, no cal subestimar altres pràctiques inadequades que, tot i no implicar la modificació dels resultats, són també clarament denunciades. Aquestes conductes, que inclouen la publicació selectiva de dades, el plagi o determinades decisions no del tot imparcials dels revisors o els directores de les revistes, entre d'altres, no resulten fàcils d'identificar i perjudiquen significativament la comunitat científica en el moment que poden esbiaixar els resultats i les conclusions dels treballs publicats. De forma general, aquestes conductes esbiaixades responen a conflictes d'interès, és a dir, quan persones o institucions que obeeixen compromisos duals –relacions financeres o no– incorren en determinades conductes.

Val a dir, però, que els conflictes d'interès no sempre han de comportar connotacions negatives ni tenen perquè afectar els resultats d'un estudi. És per això que cada vegada és més comú emprar el terme anglès *competing interests*, en lloc de *conflicts of interest*, per tal de no prejudicar

el que es declari en aquests. Potser en català podríem parlar de declaració d'interessos concurrents.

Relacionat amb aquesta preocupació, des de fa uns anys, les revistes científiques sol·liciten de manera habitual als autors dels articles que declarin possibles conflictes d'interès i, si s'escau, aquests es publiquen com a part de l'article. Aquest fet no només aporta transparència al procés editorial sinó que també permet al lector fer una valoració informada de les fonts, els autors i el finançament dels estudis publicats.

En aquesta línia, el quadern publicat per la Fundació Dr. Antoni Esteve titulat *Competing interests in biomedical publications. Main guidelines and selected articles* recull, al llarg de 106 pàgines i per primera vegada, les sis

Correspondència: Elisabet Serés
Fundació Dr. Antoni Esteve
Llobet i Vall-Llosera, 2
08032 Barcelona
Tel. 934 335 320
Adreça electrònica: eseres@esteve.org

Annals de Medicina 2013;96: 47-48.

principals guies de referència i una selecció de 15 articles que aborden els conflictes d'interès en les publicacions biomèdiques. Tots aquests documents s'han inclòs en format facsimil per mantenir l'aparença de l'original. Les guies actualitzades corresponen a institucions tan prestigioses com el *Committee on Publication Ethics* (COPE), el *Council of Science Editors* (CSE), l'*European Association of Science Editors* (EASE), l'*International Committee of Medical Journal Editors* (ICMJE), la *World Association of Medical Editors* (WAME) o la *World Health Organization* (WHO). D'altra banda, els articles, publicats entre 2000 i 2012, s'han seleccionat a partir de revistes de divulgació internacional com *The New England Journal of Medicine*, *The Journal of the American Medical Association*, *Nature*, *Science*, *Journal of the American Medical Association*, *PLoS Medicine*, *Journal of the Royal Society of Medicine*, *The International Journal of Clinical Practice*, *Neuropsychopharmacology*, *Journal of Epidemiology and Community Health* i *Croatian Medical Journal*. El darrer dels articles constitueix la llavor del llibre. A partir d'una reunió organitzada per la Fundació Dr. Antoni Esteve el 2009, que abordava els conflictes d'interès i que es detalla en l'article esmentat, es va plantejar entre els participants la possibilitat d'editar el llibre que aquí es ressenya.

Els coordinadors del llibre compten amb una dilatada experiència en el món editorial i han seleccionat personalment els continguts d'aquest quadern. Ana Marušić és actualment cap del Departament de Recerca en Biomedicina i Salut de la Universitat d'Split, a Croàcia, i coeditora en cap del *Journal of Global Health*. Va ser presidenta de dues importants associacions d'editors, el CSE i la WAME. Per la seva banda, Harvey Marcovitch ha

estat pediatra consultor del *National Health Service* al Regne Unit, director de la revista *Archives of Disease in Childhood*, director dins el *BMJ Publishing Group* i president del COPE. Actualment és membre del comitè editorial de *Clinical Risk* de la *Royal Society of Medicine Press* i president del *Medical Practitioners' Tribunal Service Fitness to Practice Panels*.

Com esdevé en qualsevol publicació, aquesta també presenta certes limitacions que cal reconèixer. Si bé les guies són les de referència publicades per les associacions científiques més rellevants del món editorial, la seva tria i la dels articles ha estat eminentment subjectiva. Per què s'han inclòs aquests articles i no d'altres? Ha estat purament una qüestió de representativitat seguint els criteris dels coordinadors del llibre. D'altra banda, també es pot criticar la temporalitat relativa del llibre; les guies sobre conflictes d'interès són les més actuals del moment, però de ben segur canviaran en breu i s'adaptaran a les noves necessitats i a les següents revisions que efectuïn les diferents associacions. De tota manera, cada guia està adequadament identificada i sempre es podrà recórrer a l'enllaç d'Internet per accedir a una nova versió més actualitzada.

En definitiva, creiem que el quadern *Competing interests in biomedical publications* pot resultar una eina molt útil per a tota la comunitat científica internacional, com a recull de les principals guies i articles de referència sobre com abordar un tema d'actualitat molt vigent. Està adreçat a lectors, investigadors, revisors i editors de revistes científiques i es pot sol·licitar en format imprès gratuït o bé descarregar parcialment –per qüestions de drets d'autor– a través del web de la Fundació Dr. Antoni Esteve (www.esteve.org).